

JEZIČKA PITANJA RIBARSTVA

Kad bi se pristupilo sistematskom beleženju ribarskih termina u važnijim ribarskim područjima, naišlo bi se na celo bogatstvo novih termina i vrlo dobrih reči za našu lingvistiku. Našla bi se zamena mnogim stranim i uglavnom loše ponarodenim rečima i izrazima. Navodimo zasad samo neke od onih mnogih, koje smo pribeležili među ribarima

GIBAC — U prvom redu znači žilav i odujki prut, koji se uzima za prutilo na udici samici. Sem toga znači obični vrbov kolac, za koji se privezuje mala ribarska barka ili ulovljena krupnija riba. Ta reč je izvedena od osnove glagola — gibati —, sa dodavanjem nastavka — ač —. Jasno i sadržajno obuhvata stalni pojam u ribarstvu. Kolac ili prutilo samice elastično se »giba« pod trzajima i težinom privezanog predmeta. Prema tome označava svoju dinamičku ulogu u zadržavanju predmeta. To je lepa i jezički kristalno jasna, ali po našim leksikografima još neprimećena narodna reč, koju ribarstvo treba za imenovanje predmeta svakidašnje upotrebe, i kao zamenu za suštinski nedovoljne termine: štap, pritka, kolac itd.

POSTAVAC — gvozdeni ili kameni teg od 3—6 kg težine za potapanje vlaka. Podržava vlak na dnu ili na izvesnom otstojanju od njega u masi vode, prema potrebi lova i oceni ribara. Drži stalno razmaknutim zjalo (usta) vlaka za vreme rada u vodi. Stražica signalizira ribaru ulazak ribe u vlak, da odmah povuče postavac, i na taj način zatvori zjalo pre nego riba uspije da izbegne iz vlaka. To je pravilna kovanica, koja sadržajski potpuno obuhvata određeni pojam u ribarstvu. Ali je i ta reč nekim slučajem ostala nepoznata našim leksikografima. Izvedena je od osnove glagola — postaviti —. Od te osnove je primila i svoju pojmovnu sadržinu.

RASTONJA — gornja i donja ivica na otvoru vlaka. Stara reč, ali je ipak ne nalazimo ni u našim rečnicima, ni u literaturi. Postala je od osnove glagola — rastajati —, najpre u prelaznom obliku — rastojna — i zatim fonetski preobraženom — rastonja —. Označava ivice otvora, kad su na izvesnom rastojanju, da otvaraju ulaz u vlak. Sadržajno označava određeni pojam u ribarstvu i, kao pravilna narodna reč, opravdava svoje mesto.

PUZANKA — veza tura vrške za kolac zv. pribadač. Pojmovno označava ono što se dešava sa tom vezicom prilikom zapinjanja ili premeštanja vrške. Ova glagolska imenica izvedena je od osnove glagola — puziti —, na što upućuje i činjenica da vezica stvarno puzi po dnu vodišta, kad se vrška pomiče prilikom zapinjanja ili premeštanja.

Ta reč ima u nekim krajevima i drugo značenje, gde se pod puzankom podrazumeva krupnija udica na dugačkom strunu bez plovka za lov grabljivih riba, čiji je pravilan naziv — trzanka —.

Ne može da se nađe u našim rečnicima ni u jednom od navedenih značenja. Potrebna je ribarstvu kao lepa i pravilna narodna reč za potpuno označavanje određenog pojma.

STRAŽICA — kanap koji signalizira ribaru ulazanje ribe u vlak. Riba obično takne bočnim dodirrom ili varkom (repnom perajom) u stražicu, tli snažnije udari u mrežinu vlaka. To stražica odmah prenosi ribaru i upozori ga da brzo zatvori zjalo vlaka. Ta valjana reč poznata je doduše u lingvistici (samo u Broz-Boranićevom rječniku) kao deminutiv od imenice — straža —, ali ne i u stvarnom značenju ribarskog termina, koji smo ovde prikazali.

ODVODA — kanap kojim se prazna tikva privezuje za struk (taban), koji je položen na dnu ribne vode, da bi na površini označavala mesto i položaj struka. Tu reč zabeležio je samo Broz-Boranićev rječnik, ali u drugom značenju, koje nema veze sa ribarstvom. U tom rječniku se iznosi da odvoda znači mladicu koja izraste divlje iz osnovne grane starijeg stabla, i naglo napreduje na štetu drugih mladica normalnog rasta. Ovo je dobra i potrebna reč, jer pravilno i adekvatno imenuje određeni pojam ribarstva.

JEDEČAK — otanji konopac (taban), za koji se privezuje putilcad sa pampurima i udicama. To je deminutivna izvedenica od reči jedek. Interesantno je da je nema u našim rečnicima i leksikonima. Oni poznaju samo deminutivnu imenicu — jedečić — kao termin koji znači dugačak konopac, na kome seljanke suše oprano rublje. Prema tome bi jedečak mogao biti ribarski termin i pravilna zamena za reč turskog porekla — taban —, koja se inače, više nego što treba, uzima kao homonim za razne pojmove češće zbog sličnosti funkcije, nego li adekvatnosti značenja.

SICKARICA — udica samica za lov kедера. Sama udica je sasvim mala, i na nju se stavlja obična muva ili drugi sitniji insekt. Vezana je za tanak strun, bez predveza na donjem delu. Tu sam reč čuo prvi put među udičarima u Vukovaru, ali je nisam našao ni u jednom našem rečniku. To se može objasniti činjenicom da je reč novijeg datuma, postala posle štampanja naših velikih rečnika i leksikona. Verovatno je onomatopetskog porekla, jer zaista izvodi tiho šickanje, kad se ostrim pokretom nabacuje u vodu. Pravilna je kovanica, sa tačnim uočavanjem sadržine pojma na koji se odnosi. Treba da uzme mesto udomaćene nemačke veči — kederica —.

Termini opisani ovde po prvi put, kao i mnogi drugi, ušli su u opsežan konverzioni leksikon ribarstva, koji sam pripremio u toku niza godina napornog rada. Uspeo sam da taj rad privedem kraju, blagodareći samo novijim tekovinama naše ihtiologije, obimnoj stručnoj literaturi i strpljivom pabincenju u narodu.

Posle razglabanja osnovnih pojmova ribarstva preći ćemo na analizu ihtiološke terminologije i to onih termina koji ne odgovaraju, ni suštini određenog pojma, ni duhu našeg jezika.

(Nastavit će se.)